

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

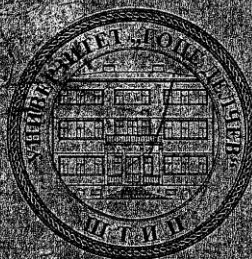
ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2012

YEARBOOK

2012

ГОДИНА 3

VOLUME 3

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Вонр. проф. Луси Караниколова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Марија Кусевска
Доц. д-р Марија Кукубајска
Виш лектор м-р Снежана Кирова
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Билјана Ивановска

Одговорен уредник

Доц. д-р Нина Даскаловска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva – Gudeva, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Asoc. Prof. Lusi Karanikolova Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kusevska, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kukubajska Ph.D.
Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska–Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Printing

„Vtori Avgust“ - Stip
Printing No 300

Address of editorial office
Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

д-р Билјана Ивановска ПРАКТИЧНИ ИДЕИ ЗА ПРЕДАВАЊЕ (начини како да се добие фидбек -повратна информација од студентите) Biljana Ivanovska, Ph.D. PRACTICAL IDEAS FOR TEACHING (HOW TO OBTAIN STUDENTS FEEDBACK)	9
м-р Весна Коцева, м-р Татјана Уланска ПОТРЕБА ОД ВОВЕДУВАЊЕ НА АКТИВНОСТИ ЗА ОБРАБОТКА НА ИНПУТ НА ЧАСОТ ПО НЕМАЈЧИН ЈАЗИК Vesna Koceva M.A., Tatjana Ulanska M.A. THE NEED FOR INTRODUCTION OF ACTIVITIES FOR INPUT PROCESSING IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES	13
д-р Нина Даскаловска, д-р Билјана Ивановска ЛЕКСИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА Nina Daskalovska Ph.D., Biljana Ivanovska Ph.D. LEXICAL COMPETENCE	19
д-р Бриkena Џафери, д-р Гезим Џафери ПРЕЧКИ ВО УЧЕЊЕТО И УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК Brikena Xhaferri Ph.D., Gezim Xhaferri Ph.D. LEARNING DISABILITIES AND SECOND LANGUAGE ACQUISITION	33
м-р Марија Тодорова, м-р Даринка Маролова НЕВЕРБАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА КАКО ТРАНСКУЛТУРНА КАТЕГОРИЈА Marija Todorova M.A., Darinka Marolova M.A. NON-VERBAL COMMUNICATION AS A TRANSCULTURAL CATEGORY ..	39
проф. д-р Емилија Петрова Ѓорѓева, Ана Ѓорѓева ИЗУЧУВАЊЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ПРЕКУ ИГРА Emilija Petrova Gjorgjeva Ph.D, Ana Gjorgjeva LEARNING FOREIGN LANGUAGE THROUGH GAME	43
м-р Јане Јованов, Елена Тупаревска КОРИСТЕЊЕ НА ВИДЕОМАТЕРИЈАЛИ ВО ПОЧЕТНАТА ЕТАПА НА ИЗУЧУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК Jane Jovanov M.A., Elena Tuparevska THE USE OF VIDEO MATERIALS IN EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING	55

НЕВЕРБАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА КАКО ТРАНСКУЛТУРНА КАТЕГОРИЈА

м-р Марија Тодорова
м-р Даринка Маролова

Апстракт: Невербалните и паралингвалните средства, како пропратни елементи на секоја вербална комуникација се културолошки условени. Од културолошката заднина зависи начинот на кој им се обраќаме на луѓето, начинот на кој се поздравуваме, дали додека зборуваме ги гледаме соговорниците во очи, како ја менуваме интонацијата, како ги соопштуваме мислите и сл. Во овој труд ќе наведеме само неколку од мноштвото културни специфики во поглед на невербалните средства како: начин на поздравување, личен простор и физички контакт, насмевка, и во поглед на паралингвалните средства како: дикција, брзина, јачина, тон, звук, интонација при зборувањето.

Клучни зборови: *култура, комуникација, невербални средства.*

NON-VERBAL COMMUNICATION AS A TRANSCULTURAL CATEGORY

Abstract: Non-verbal and paralingual means, which are accompanying elements of any verbal communication, are culturally conditioned. The cultural background determines the way we address and greet people, whether we establish eye contact, our intonation, as well as the way we convey our thoughts. This paper covers just a few of the many cultural specifics in terms of non-verbal means such as: way of greeting, personal space and body / physical contact, smile; and in terms of paralingual means such as: diction, speed, strength, tone, sound, intonation when speaking.

Key words: *culture, communication, non-verbal means.*

Комуникацијата е процес не само на заемно дејствување, разбирање или неразбирање, туку и процес на разменување информации, идеи, чувства. Таа се остварува со вербални (зборовите и врските меѓу нив) и невербални елементи (мимики, гестови, телесни движења, физички контакт). Секоја култура остава белези во јазикот и во начинот на комуницирање и однесување меѓу луѓето, кои сме должни да ги развиваме и негуваме, како што ги развивале и негувале и нашите предци. Но, бидејќи начинот на комуницирање има транскултурен карактер, припадниците на различни култури лесно може да наидат на погрешно меѓусебно разбирање.

Овде ќе се задржиме на разликите во начинот на комуницирање меѓу припадниците на различни културни заедници со помош на невербалните средства¹ за комуникација, кои се јавуваат најчесто како пропратни елементи на вербалната комуникација. Поради неможноста да ги опфатиме сите случаи на невербално комуницирање со културолошка заднина, ќе наведеме само извесни репрезентативни примери во однос на: начинот на поздравување, личниот простор и физичкиот контакт, насмевката, паралингвалните средства (дикција, брзина, јачина, тон, звук, интонација при зборувањето).

а) Начин на поздравување. Припадниците на Европската цивилизација се поздравуваат со ракување и доста важен им е контактот со очи, што не е случај, на пример, со Јапонците кои избегнуваат поглед, како и со Турците, каде жените ги поздравуваат мажите со наведната глава без каков било контакт со очи. Кинезите пак, се поздравуваат со поклонување. Православните Христијани, вклучувајќи ги и Македонците при поздравување се бакнуваат трипати, додека пак Муслиманите се бакнуваат двапати. Луѓето од Источна Европа, Шпанија, Грција, Италија, Португалија, Израел и Арапскиот свет се прегрнуваат и бакнуваат при средба со семејството и пријателите што не е случај со луѓето од Јапонија и Скандинавија. И Јужна Америка и Мексико се места каде што допирот т.е. топлата прегратка за поздрав е рутина. За нив физичкиот контакт т.е. прегратката претставува важен дел од комуникацијата. Бразилците за поздрав го практикуваат допирот „потупнување по рамо“ како и бакнежот на образ. Во Коста Рика, жените се поздравуваат со бакнеж на образите и рака на рамо.

б) Личен простор и физички контакт. Секој човек си има свој воздушен „балон“, личен простор што би сакал да го зачува само за себе. Американците на пример, сакаат поголем простор од она што е прифатено за нормално на пр. за Мексиканците. Други културни заедници кои бараат повеќе простор се оние на: Англија, Германија и Австралија. Арапите, Латино-американците и Американците од шпанско говорно подрачје, пак, спаѓаат во групата на колективни култури т.е. култури кои бараат помал личен простор. Овде се вбројуваат и Македонците кои многу почесто настапуваат од име на групата, на која ѝ припаѓаат, и се ориентираат кон целите и вредностите на заедницата². Телесниот контакт, гестикулациите, мимиките се одбегнуваат во германската културна заедница.

¹ Како што секоја културна особина е предодредена од социјалните и историските настани, така и невербалните средства се условени од поднебјето на кое му припаѓаат корисниците на невербалните знаци.

² Индивидуалноста, односно колективноста во културите се должи веројатно на слабите, односно цврстите врски меѓу припадниците на една социо-општествена група и на изразеното чувство на припадност. Социјалните врски кон останатите луѓе, кон роднините, соседите и сл. се многу посилни овде отколку, на пример, во германското поднебје.

в) *Насмевка*. За успешна комуникација, многу важна е насмевката. Со насмевка се постигнува пријатна, искрена и дискретна комуникација, која може значително да ја "стопли" атмосферата и да влијае на зголемување на довербата меѓу соговорниците. И таа може да биде условена од културата. Во САД и Латинска Америка – насмевката означува радост и среќа. Во Јапонија насмевката служи не само за изразување на радост и среќа туку и за прикривање на засраменост, незадоволство или лутина.

д) *Паралингвални средства* (дикција, брзина, јачина, тон, звук, интонација при зборувањето). Во зависност од намерите на соговорникот, од ситуацијата и од заемните односи со соговорникот, тонот на гласот прави да има разлика во значењата на една реченица т.е. гласот го изразува расположението и моменталната емотивна состојба на соговорникот. Повишувањето или снижувањето на гласот покажува дали една личност поставува прашање, донесува заклучок или пак изразува заповед. Освен тоа, интонацијата со која е кажана информацијата, има големо влијание на перцепцијата на соговорникот т.е. ни помага да донесеме заклучок за карактерот, внатрешната и надворешната личност, емотивната состојба на личноста итн., да ги разбереме правилно кажаните зборови. Така на пример, Арапите зборуваат гласно. Тоа за нив значи моќ и искреност, и затоа според нив треба да се зборува што погласно за да биде појасно. За Бразилците гласното зборување означува заинтересираност и вклученост во комуникацијата. Филипинците зборуваат нежно. Тоа за нив претставува знак за добро образована и воспитана личност. Американците зборуваат со повисок тон кога се лути и нервозни. Шпанците³ зборуваат понежно, но брзо, со неколку паузи во текот на зборувањето. Германците зборуваат гласно и јасно и ги изговараат секогаш речениците до крај. Македонците почнуваат да зборуваат и кога ќе добијат "feed-back" дека се разбрани, го прекинуваат текот на реченицата и започнуваат нова реченица, со цел да добијат на време. Финците пак, зборуваат во главно малку, но со долги паузи, кои не треба да бидат сфатени како недостаток на интерес за разговор.

Заклучок

Можеме да констатираме дека невербалните и паралингвалните средства, како пропратни елементи на секоја комуникација се културолошки условени, затоа што самата социјална интеракција е културолошки условена. Но, треба да внимаваме во никој случај да не им припишеме генерални карактеристики на сите припадници на одредена култура, затоа што во тој случај би создале стереотипи.

³ Од голема важност за шпанскиот јазик е да се претстави и објасни значењето на интонацијата и повишувањето на гласот при изговарањето на зборовите или речениците (исказни, прашални и извични). Исказна реченица е со непроменет редослед на зборовите, па само со менување на интонацијата може да премине во прашална или извична.) **Пр. Ah, quieres ir al cine.** – Аха, сакаш да одиш на кино. / **¿Quieres ir al cine?** – Сакаш ли да одиш на кино? / **¡Ah, quieres ir al cine!** – Аха, сакаш да одиш на кино!

Начинот на кој им се обраќаме на другите луѓе, начинот на поздравување, дали ги гледаме во очи, како ја менуваме интонацијата, како соопштуваме, сето тоа е одраз на културата. Секоја култура си има свој начин на гледање и интерпретација на светот а може да има дури и влијанија врз начинот на зборување, начинот на размислување и врз ставовите на луѓето. Значи културното знаење влијае врз преференциите на говорителот при продукцијата на текстот, т.е. на селекцијата, организацијата и комбинацијата на лексичките и морфо-синтаксчките елементи.

Библиографија:

- Adrian Holliday, M. H. (2004). *Intercutlrual Communication*. London and New York: Routledge Taylor & Francis group.
- CRIT, g. C.(2003).*Claves para la comunicación intercultural*. Castelló:Universitat Haume I.
- House, Juliane (2004): *Zwischen Sprachen und Kulturen*. In: Albrecht, Jörn/Gerzymisch-Arbogast, Heidrun/ Rothfuß-Bastian, Dorothee (Hrsg.): *Übersetzung- Translation- Traduction. Neue Forschungsfragen in der Diskussion*. Tübingen: Narr. 107-125
- Larry A. Samovar, R. E. (2009). *Communication between cultures*. Boston, MA: Wadsworth.
- Maletzke, Gerhard (1996): *Interkulturelle Kommunikation. Zur Interaktion zwischen Menschen verschiedener Kulturen*. Opladen: VS.
- Reiß, Katharina/ Vermeer, Hans J. (1984): *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer.
- Ron Scollon, S. W. (2001). *Intercultural Communication*. Malden, Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.
- Ting-Toomey, S. (1999). *Communicating Across Cultures*. New York and London: The Guilford Press.
- Vermeer, Hans J.: *Übersetzen als kultureller Transfer*. In: Snell-Hornby, Mary (Hrsg.)(1994): *Übersetzungswissenschaft. Eine Neuorientierung*. München: Francke. 30-53